

СЛЕСИ

1907

Л. 01. 90

№ 40

15 к.

ЦЕНТРАЛНА
НАУКОВО-УЧЕБНА
БИБЛИОТЕКА

Илари
Гаджов

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ НА 1928

ВЕЛИКУ ЦЕНТРАЛЬНУ, ДОБРЕ
ПОІНФОРМОВАНУ ГАЗЕТУ

„ВІСТІ ВУЦВК“

З БЕЗПЛАТНИМ ЛІТЕРАТУРНО-
НАУКОВИМ ДОДАТКОМ

„КУЛЬТУРА І ПОБУТ“

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: для установ
на 1 рік 18 кб.
на 1 міс.—1 крб. 50 к., для окремих осіб
на 1 рік—12 крб., на 1 місяць—1 крб.

ПЕРЕДПЛАТА ПРИЙМАЄТЬСЯ: в Головній конторі:
Харків, вул. К. Лібінєв'я, № 11. В округах по всіх
представництвах „Вісти“, по всіх пошт.-телегр. конт.
України, всіма листоношами та в кожному кіоску
: : : : : на залізниці. : : : : :

№ 40
жовтень
1937 року

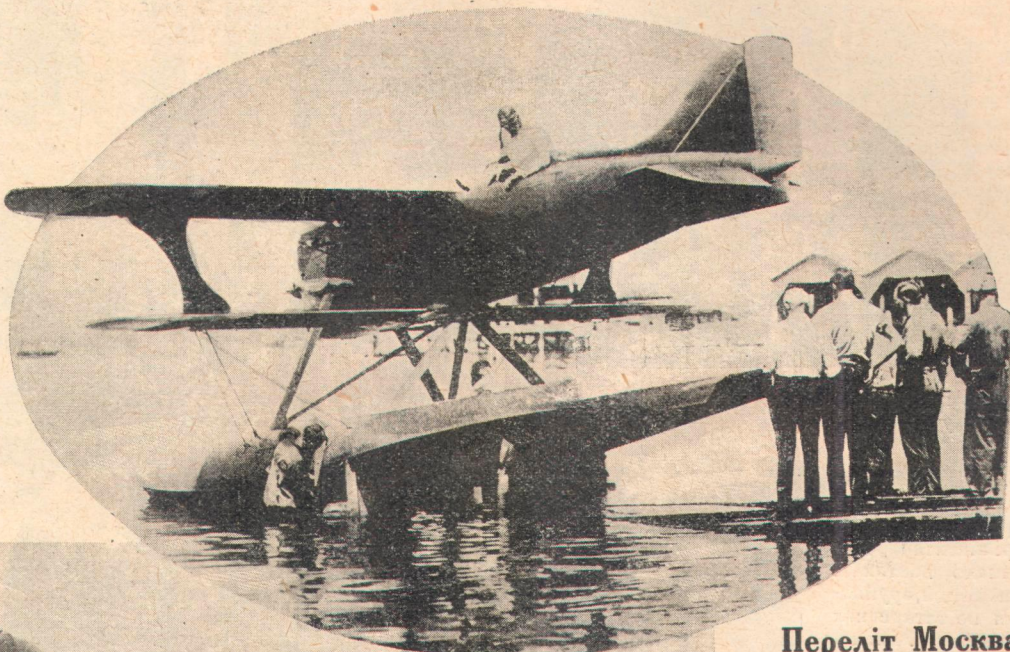
ВСЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

Новий рекорд гідроаеропланського пілота

Віліямс, що
на гідроаероплані від
Лонг-Біч до Лонг-Біч
(воблизу Нью-Йорку)
зробив новий ре-
корд, пере-
їхавши швид-
ко на годину.
Світовий рекорд
гідроаероплана 258,
Віліямс — 278 миль.
На фотогра-
фії — Віліямс

Переліт Москва— Токіо — Москва

22 вересня прилетів з Токіо до
Москви пілот Шестаков. На фо-
тографії — вітальна промова япон-
ського посла в СРСР — г. Танакі
(перший справа); поруч його
секретар японського посольства
Міякава, а далі тов. Шестаков
та бортмеханік Фуфеев

СПРАВА МОНАРХИСТІВ-ТЕРОРИСТІВ

ЦЕНТРАЛЬНА
НАУКОВО-УЧЕБОВА
БІБЛІОТЕКА

в Ленінградському Найвищому суді почався процес п'яти монархістів-терористів. На фотографії зліва на право:
Сольський, Строевой, і Адеркас Самойлов. Праворуч — відібрана в терористів зброя (револьвери, гранати, отрута,
вибухові матеріали), виставлена для огляду в залі судових засідань

На південному березі Криму

ПІВДЕННУ перлину Союзу, благодатний Крим тяжко поранено. Добрі півтисячі поранених, чимало вбитих і покалічених людей, зруйновані життя по татарських селах Кікенеїзу, Лімени, Кореїзу, Біюк-Ламбату, і по курортах, — у Ялті, Алушті і Гурзуфі. Довго доведеться видужувати після такого поразення Кримові.

Зруйновані будинки

сильний удар мене з ліжка будив. Вчуваючий чайний підземний кіт, а кризь ривався настільки стукіт розчиняв, дивно стіни кімнати ясно показували труси!

Коли я підлоги, щоб світло, другий забив мене. Мені пощастяло.

Ялта. Міський сад. Розташувалися на ніч

раючись рукою на стінку, дістати до штепселя, щоб освітити світло. Якраз гуркіт стих і перестало. Всі мешканці рушили по сходах на вулицю, де було півголий.

На набережній рухались юрби людей з нами, повними жаху. Вулицями бігали кішки з вим'ячанням, навкруги вили собаки.

Море раптом одійшло від берегів бухти. картина дуже дивна: всі човни, що стояли на воді, були прив'язані до набережної опинилися на дні і все дно бухти — аршинів на 15—20 від берега. Потім вода почала раптом прибувати, і небудь хвилину дійшла на аршин вище від попереднього рівня бухти і залила всю набережну. Люди піднялися неймовірна паніка.

На щастя вода хутко знов стала спадати з набережної в море і несподівана повінь у три метри глибиною лише промочила ноги.

Через 2—3 години все заспокоїлося і чоловіки, одягнені в будинки за одягом і ліжками, і в темряві бліде місячне сяйво освітлювало на майданах і в садах своєрідні табори курортників і місцевих мешканців.

Найдужче потерпіла дача Лівшина, де на другому поверху і майже цілком зруйновано було загинув власник дачі Лівшин, тяжко поранено дружини та двох мешканців дачі.

Сильно поруйновано також будинок відпочинку польської стражаси, будинок відпочинку МДУ. Зруйновано також кілька селянських будинків в околицях.

В руїнах Кадиківки одкопали хлопчика, що після землетрусу лежав під руїнами збожевів.

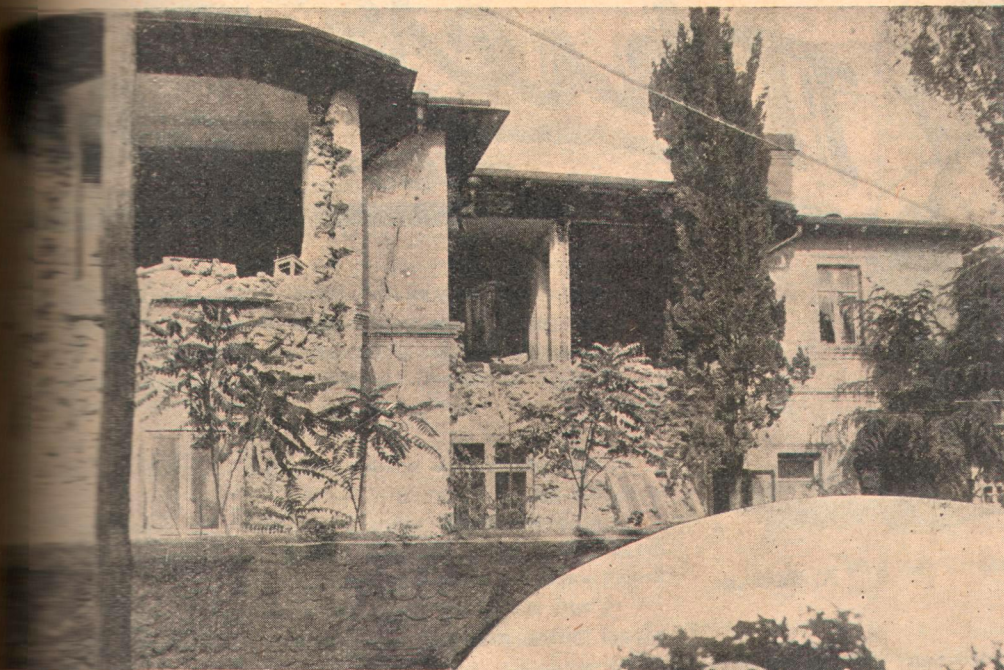

Ялта. Установи працюють на вільному повітрі

Ми переживали землетруси в „Кримській Швейцарії“ — прекрасній Балаклаві. Не легко змалювати відчуття, що робить землетрус. Схоже на коливання пароплаву, або на трясіння в екіпажі без шин на поганому брукові, але на додачу прибавляються жорсткі явища.

Почалося все вночі з 11-го на 12 вересня, біля 12-ї години ночі. В будинку відпочинку гірників все спало. Раптом

Зруйновок на Боткинській вул.

12, 13, 14 і 15-го вересня відчувалися далеко слабше, ніж раніше, але все населення міста вийшло на майданах.

Курортники вирушили на море, але від їзд проходив у повільному темпі.

14-го числа набережна Багатогора завжди було повно туристів, була зовсім пуста.

Алушта. Мешканці сплять на вулиці

ків, що біля Алушти, загинув гр. Самсонов, — його завалило зруйнованими східцями, тяжко поранено трьох чоловіка і легко поранено 18 чоловіка.

За словами пасажирів панікою були охоплені не тільки люди, але й усі живі істоти в районі землетрусу.

Навіть тварини відчували, що діється щось незвичайне, щось жахливе. Звичайно спокійні собаки виявляли свій настрій страхом виття, кішки мов скажені бігали по вулицях та не по сезону м'явчали. Корови, коні, кури по близьких дачах і селах — і ті приєднувалися до загального крику і плачу.

Тим то всякий був радий, що дістався нарешті до вагону, що відвезе його на північ, подальше від страхіть землетрусу.

Великої шкоди наробив землетрус усім курортам Криму. Багато будинків дуже пошкоджено, деякі з них зовсім зруйновано. Крім цього є безліч будинків, що на око зовсім не постраждали від землетрусу, а коли приглянешся, то й у них поробилися величезні щілини, що сильно скоротять їхній вік.

Багато коштів доведеться затратити, щоб вигоїти заподіяні землетрусом рани. Та не менше зусиль потрібно буде для того, щоб відновити добру славу Криму, як затишного й здорового місця для відпочинку.

Все ж, південний беріг Криму, — чудовий куточок, що хутко видужає від несподіваного лиха і знову стане центром лікування трудящих СРСР.

Є. К.

розгорнули лікарські палатки на вулицях м. Ялти

Трієкса на морі

О
п
о
в
і
д
а
н
я

Л. Величка

ЦИМИ днями тринадцяті роковини початку імперіалістичної війни сколихнули в мені низку спогадів. І в пам'яті випадало нехитре оповідання низькорослого сутулого заїкуватого сарта, кого криваві мутні хвилі війни носили, як тріску на морі, поки не викинули до рятувальної пристани радянського консульства. Я постараюся передати це оповідання так, як мені його пізніше передав сам нещасний Ахметка.

* * *

Дібрався Ахметка до „представника радянської влади“ в далекій Сирії, і лише пізніше скромний агент Держторгу дав йому змогу з'явитися до радянської установи, що мала право повернути його на батьківщину, до Фергану...

Але сирійське сонце сушило повітря, топило землю і море і розпикало до нестерпучого блиску білину кубічних хаток Олександретті. Водній з таких хаток, сидів, стікаючи потом і проклинаючи рідню всіх призвідників його командировки, агент Держторгу тов. Журба. Час був прийомний—коло півдня, але тов. Журба особисто був у самому неприйнятному вигляді. Все, що людина може скинути з себе і розстібнути, не оголюючись остаточно, Журба скинув і розстібнув. В кімнаті парило, як у бані. Журба сидів напівзаплющивши очі і тупо витріщившись на папір, де очі його безглуздо схоплювали останні слова недописаної фрази: „помазанці вже псуються, а про пакувальні ящики і не...“

У двері, що виходили просто на вулицю, почувся не гуркіт, а ледве чутне шкряботіння. Журба підвів важку голову, але не переміг дрімоти і знову схилив її на груди. Однак шкряботіння не припинялося. Журба кілька разів хитав головою, інстинктивно реагуючи на настирливий звук, але мозок не в силах був дати будь-який наказ розімлілому тілу. Шкряботіння змінилося раптом шаленим стуком, неначе зойком розпачу. Журба стрепенувся і хрипло закричав: Хто там? Мене дома немає. У відповідь на його крик незамкнені двері тихо прочинилися і в кімнату увійшов, присідаючи на кожному кроці притискуючи руку то до лоба, то до грудей, то до живота маленький висохший чоловічок з оливковим обличчям, що лисніло під туго натягнутою шкірою на вулицях, з ріденькими вусами, з борідкою в двадцять курених волосків, з чорними родзинками очей, що загубилися в сітці складок і зморшок. Одягнутий був чоловічок у неймовірне лахміття. Був він босий, і не вважаючи на неймовірні ганчірки, що покривали його тіло, майже голий: темнорудувата шкіра світилася через сотню дірок у самих різних і незручних місцях. Але на голові його

була вигоріла і перемнята феска, обв'язана хусткою білою з чорним, а тепер жовтувато-сірою.

Чоловічок увійшов у кімнату і впав навколішки.

Журба здивовано витріщився на нього, схопившись за крик:

— Що таке?

— Ти радянський чоловік, рятуй мене. Вези додому, вези додому.

Незабаром події набрали нормального характеру. Журба знову сидів за своїм столом і обливався потом, хаючи квапливу мову відвідувача.

А той обережно примостився на крайку стільця і куючи очима, відводив свою змучену душу перед радянським чоловіком.

Передати оповідання Ахметки в його справжньому ному виразі я не можу. Я його чув пізніше в Константінополі і дуже жалкую, що не записав тоді ж цієї барвистої мови руських, узбекських та перських слів. Пилява довгої пуги на мові Ахметки.

* * *

— У батька землі мало-мало було, нас чотири сини. Я ще маленький був—до Самарканду пішов. Ми дуже бідні були, навіть у Баку працювали. А коли великий брат був, я додому пішов, щоб у салдати не взяли. Батько і наша мама плакала і друга жінка, молода, плакала. І з жінками плакали. А я нежонатий був, і теж плакав. Проводили мене до Самарканду, до великого начальника. Він мені сказав: „Землю копати вмієш? Тобі білий цар велить на війну йти, а землю копати“. А я дуже злякався і кажу: „А хіба мене цар знає. Я землі не копаю. Я штукатур—робочий“. Я землі копати не вмію“. Великий начальник дуже сердитий говорив, що я ішак. Потім заперли нас у вагон і повезли в Сирію.

Дуже довго везли. І ніяк не пускали. Так що навіть в вітру не пускали. Але їсти було добре. Я багато їв. Багато. Тільки хліб чорний. Ми дома білий їмо, не так їмо. Але чорний хліб теж добрий хліб. Я дуже багато їв. Проводили на війну, дали лопати, повели копати. Дуже погано. Різко багато, начальник сердитий і гармати дуже стріляють. Я дуже уб'ю, і дома всі плакати будуть. Я теж плакав. Але начальник милосердний. Якось салдати побігли і пішли далеко, а ми лишилися. І нас німці взяли. Повели німці. Новий німецький начальник дуже кричав на мене: в мене нога боліла і я плакав.

Посадили в вагон багато-багато людей і повели в німецьку землю. Дуже погана земля. Їсти зовсім мало. Я гадав—умирати буду і дуже сумував. Але тут раз проїхав німецький великий начальник і з ним другий начальник рейський.

Турецький начальник говорить нам, так що зрозуміти можна, що ми магометане, а тому повинні йти в турецьку армію і воювати з невірними. Я вийшов і кажу турецькому начальникові, що я не можу воювати, що я штукатур і їм до Фергану.

Дуже кричав турецький начальник і говорив, що я ішак (собака) і ішак. Посадили нас у вагон багато-багато людей.

і татар, і башкір, був і туркмен. Ріжні народи, догано, зовсім погано. Я дуже плакав. Приїхали до

місто, гарне місто. Я новому турецькому на-
вчав: відпусти хазяїне, я штукатур, робочий чо-
в. Стамбулі роботи шукать буду. Новий турецький
сильно кричав на мене і палицею бив. Я дуже пла-
кався. Одвезли нас на війну в місто Багдад. Велике
річка тече. Арики в. Нарід арабський, говорить,
але я не вчений і по арабському не розумію.
Варко було, як у Фергані. А їсти дуже мало. Довго
нас навчали в Багдаді турецької команди. А
на війну. Англіїці, як німці, дуже сильно стрі-
лій війні дуже злякався. Так сильно стріляли,
нашими узбеками підчас бою втік і за камінь

англіїці і піймали. Тільки англіїці були не
індуські люди. Дуже великі і говорять незрозуміло.
різати, тільки один наш узбек, вчена людина, став
індуські люди нас не стали різати. Теж ма-
був. Один теж був учений чоловік; мало-мало молит-

нас до великого англійського начальника. У то-
був. Як дізнався, що ми узбеки, сильно кри-
вогами тупав. Говорив, що ми знадники і нас стрі-
Я дуже плакав і говорив, що я воювати зовсім не
штукатур, робочий чоловік і хочу працювати, і їсти
дали, дуже добре їсти, все в бляшанках. М'ясо дали
багато дали. Потім хотіли до руської армії відря-
нас там стріляли. Ми дуже злякалися. Тут зробився
і ми втікли.

довго. Багато днів. Нічого не їли, трзву жували,
жували. Одного товариша гадюка вкусила, вм-р. Дру-
умер. Пити нічого не було, він ішов, ішов, ліг

Юсуфом
і такий
сказав, що
у Пер-
курдів.
разом
вою-
зля-
руські
бу-
Юсуф
чоло-
не

— Дуже погано йти було. Гори
високі, холодно і снігу дуже ба-
гато, а їсти нема чого

Радянський чоловіку, рятуй мене

будемо говорити, що з Фергани, скажемо, що ми туркмени
з Туреччини. А з нами в Багдаді турецькі туркмени були. Ми
по туркменському говоримо.

Ми стали так говорити головному начальникові. Симко
зветься. Дуже сердитий начальник. Але їсти давав і звелів нас
узяти коней доглядати. Тут чуємо ми, в Росії революція зро-
билася і царя прогнали. Ми з Юсуфом думаємо: тепер треба
додому йти, коли царя вже немає. А я робочий чоловік. Наві-
що мені воювати. Я штукатур. Пішли ми до курдського на-
чальника.

Сказали йому. Він нас стрілять хотів. Але тут великий
бій вийшов. Разом з руськими воювали проти турок такі
перські люди, звуться айсорями. Коли на нас курдський началь-
ник кричав і стріляти хотів, раптом приїхав головний
айсорський мула. Дуже поважний чоловік. Пішов до
головного начальника в будинок. І наш начальник
теж пішов у будинок. А потім швидко курди почали
вбивати айсорського мулу й інших айсорів. Багато,
багато вбили. Дуже мало на конях втекло. Ми з Юсу-
фом теж побігли, скочили на коней. З айсорями при-
їхали до їхнього відділу.

Тут і руські офіцери були, тільки вони вже не
були начальниками і швидко виїхали. Айсори питали
нас, хто ми такі. Ми сказали, що в англійській армії
були, про руську і турецьку армію боялися сказати.
Айсорський начальник сказав: дуже добре, ми самі до
англійців ідемо, бо ми в Тавриз ходили, таке там мі-
сто в і нам дуже недобре буде тут.

Я дуже злякався, але пішов з айсорями, боявся
лишитися, щоб не потрапити знову до курдів. Пішли до
англійців. Дуже недобре було. Їсти зовсім нішого. Ба-
гато жінок було і дітей. Сильно вмирали. Я дуже боявся, що
англійці мене стрілять будуть. Але коли йшли до англійців, я
втік до Равендуз міста. Там теж курди були. Я нічого не казав
і працював трохи. Трішки їв. Потім довелося знову тікати:
стали всіх на війну брати.

І вийшов я знову до англійців, у місце, не пригадую,
як зветься, тільки там багато турецьких полонених було.
І почув я там, що війна скінчилася, і що турецьких полонених
у Туреччину відпускають. Я гадав, коли в Туреччині війни
немає, піду до Туреччини, буду там шукати дороги в Фергану.
Пішов у місце, де сторожили за дротом турецьких полонених
і сказав, що я турецький солдат. Мене повели до начальника.
Він багато питав, багато кричав. Я дуже просив і говорив, що
я туркмен із Газі-Аїнтабу. Так Юсуф мене вчив. А Юсуф

до англійців не пішов, у Равендузі лишився. І я не знаю, де він тепер. Може в Фергані, а може ні. Може вмер. Англійський начальник повірив і зробив мене полоненим. Я дуже зрадів. Гадав, добре їсти буду і в Туреччину піду, буду працювати, штукатурити, їсти мало буду, гроші збирати буду, в Фергану поїду. Дома всі за мною плачуть, а тут такий нещасний. Тільки так не вийшло. Їсти дуже погано було. Бляшанок не давали, тільки поганий хліб, коржики, і дуже мало, і мало, мало сочевиці. Минув час, повели нас і передали турецькому начальникові. І дійшли ми до Діярбекіра міста. Дуже погано йти було. Гори високі, холодно і світу дуже багато, а їсти нема чого. Прийшов я до Діярбекіра міста і зрбився хорим. Якось не вмер, сам не знаю. Стало мені краще, і тут весна прийшла. Я трошки працювати став. Грошей зовсім мало заробив. Од хвороби був дуже голодний. Їв тільки хліб, але дуже багато, скільки грошей було. Дуже їсти хотілося. Працювати важко було. Ноги шкандибали. І став я питати, де дорога до Фергани. Тут я дуже злякався. Ніхто про Фергану не знає. Я плакав сильно. Думаю, невже ця проклята війна так далеко мене завела, в таке місце, звідки ніякої дороги до Фергани немає. Але один купець, я в нього всередині будинок штукатував, учений чоловік, сказав, що про Фергану він знає, тільки мені туди їхати не можна, бо в Росії більшовики і радянська влада, і туди нікого не пускають, а хто прийде сам, так відразу ж усе віднімуть і вб'ють. Тут я вперше про радянську владу дізнався. Але думаю: в мене нічого немає, що ж у мене більшовики відійняти можуть. Нічого не віднімуть. А може й не вб'ють. Я робочий чоловік, потрібний чоловік. Я штукатур. Все одно, хай будуть більшовики, а я до Фергани піду. І спи-

з греками не хочу. Але він був поліцай. І от мене війну взяли. Ой, погано було воювати. Греки стріляли. І війна була не дуже страшна. Тільки їсти зовсім не було. А потім зробився великий бій і турки пішли назад. А кудею руку поранило. Дуже боляче. Я багато плакав. Помираю.

Прийшли греки, взяли мене. Дуже били. Думав, вмер. Однак, нічого. Якось не вмер і рука загоїлася. Мене спочатку залізницею, а потім на пароплаві вивезли. Я дуже боявся. Їсти нічого не було, а вода шумить і не п'ється. Всю дорогу блював. Думав помру. Привезли мене в місто, де багато турецьких полонених було. А потім війна скінчилася. І мене до Туреччини назад одвезли. Я по турецьких начальниках, щоб до Фергани їхати. Вони не давали, говорили: ти турецький салдат, за турецьку землю нізачим тобі до Фергани їхати, живи тут. Ти мусульманин. Я кажу, це нічого, що я мусульманин. Я штукатур, чоловік, і додому хочу. У мене батько з жінками плаче, дуже нудно. Тільки турецькі начальники дуже гнівалися на мене. Вирішив я тоді з Туреччини піти, з якої країни дороги до Фергани шукати. Тут я про більшовиків краще дізнався. Довідався, що робочому чоловікові в Росії дуже добре роблять. От і прийшов сюди. Де я ходжу тут. В Алеппо працював, в Дамаську працював, прийшов працювати. Сьогодні почув на базарі, що радянський чоловік приїхав.

Чоловічок раптом схопився з стільця впав і заскиглив жалібним і недоладним голосом:

— Радянський чоловіку, рятуй мене, вези до Фергани робочий чоловік. Рятуй.

Журба насилу підняв нещасного вояку, що приїхав з війни і бився в нестримних риданнях.

А потім... потім Ахмет багато їв, і попав до Стамбула. Звідки за деякий час щасливо проїхав до радянського Афганістану.

— Балакаю я з одним турецьким чоловіком на базарі, а він мене питає, хто я такий...

тав купця, як усе таки до Фергани йти. Той сказав, іди до Стамбула. Там дізнався. І я пішов. Знову недобре вийшло. Прийшов я до міста Ангори, де тепер Мустафа-Кемаль-Паша живе. Питаю, як скрізь питаю, чи є робота і як до Стамбула йти. Балакаю я так з одним турецьким чоловіком на базарі, а він мене питає, хто я такий. Я кажу, я робочий чоловік, хочу додому, до Фергани йти. А він каже: які в тебе папери. Я йому показав мій папір. А в папері англійці написали, що я турецький полонений. Він мені й каже: ах, ти значить, аскер (салдат), так що ж ти, собако, йти хочеш. У нас війна. Ми з греками воюємо! Я говорив йому, що я штукатур і воювати

Непереможні

Вражіння С. Тасіна

Ми прийшли!

Стоять лави юнацькі, полощуться червоні прапори, сті-
мує музику і широко розчинені двері призовного пункту на
новій зміні червоноармійців. Заводи Харківські послали
молодь виконувати почесний обов'язок.

Бойовий 1905 рік дав життя цим юнакам. Ну й хлопці—
хміль у голові бродить, в багатьох у кешені устав
перехований.

— Ми—бойові! Ех...

Просторе приміщення клубу огрядне і затишне. Ніщо
не нагадує воєнної суворости, що так лякає де-яких несміливих
юнаків. Аж дві оркестри розважають хлопців маршами і тан-
цями. Для власного задоволення хлопці підігрують оркестрові
інструменти, на гітарі і на мандоліні.

Хлопці чекають жереб'ювки і трохи хвилюються. Кому
щастя припаде—хоч зараз прийти на огляд і знати вже
чи візьмуть, чи ні, а хоч чекати два-три тижні. Це
некуче бажання! Нарешті на трибуні з'являються
ящики з жеребками. Чотири довгих черги шикую-
ться до них і „пробують щастя“.

Затаївши подих хлопці опускають руки в скриньки і
швидко відтіля жеребка, відходять хапливо набік, щоб трем-
тливими руками його розгорнути та довідатися про свою долю.
Довкола кожного призовника, що витягнув жеребка,
утворюється чималий гурт товаришів, що з ціка-
вістю запитують:

— Слухай, покажи-но жеребка. Що в тебе?

— Стій, мені ж завтра і на медогляд. Живемо!

Три комісії оглядає хлопців. Голі постаті стоять біля
трибуни. Лікар механічно запитує їх, чи не скажуть
на хворобу. Ніяковий погляд і упевнена посмішка
відповідають мовчки лікареві. Ніхто не вважає
за гріх, і переконує лікаря у зворотньому. Але чимало
залишаються розчарованими.

Нічого, що не беруть всіх, хто бажав би послужити
Батьківщині. В слушну годину і вони зможуть стати на захист
революції—однієї, що породила їх і другої, що
робить їх вільними. Революційна свідомість і робить
Червону армію непереможною.

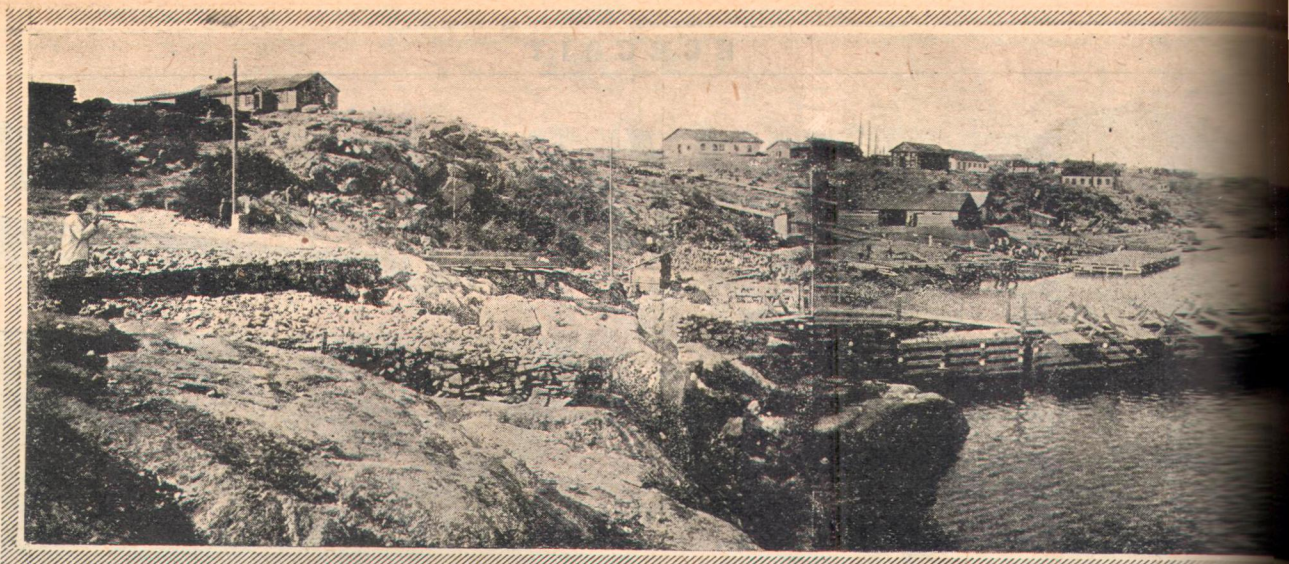
Ми віримо хлопцям, коли вони кажуть:

— Ми бойові! Ми непереможні!

„Пробують щастя“ — тягнуть жеребки. Вгорі ліворуч—призов-
ники розглядають витягнені жеребки. Нижче—вхід у помеш-
кання призовного пункту

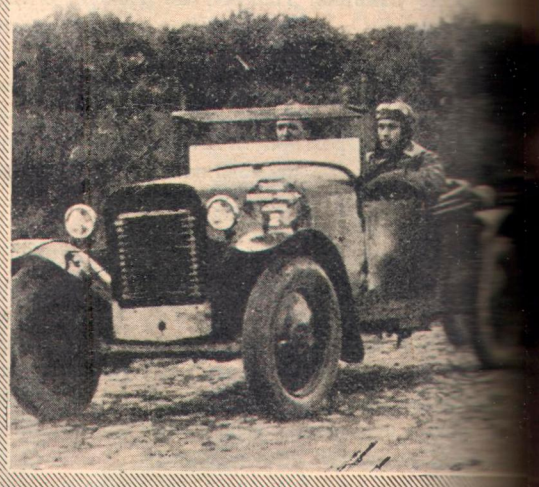

Роботи на Дніпрельстані. Перемичка з'єднується з М...

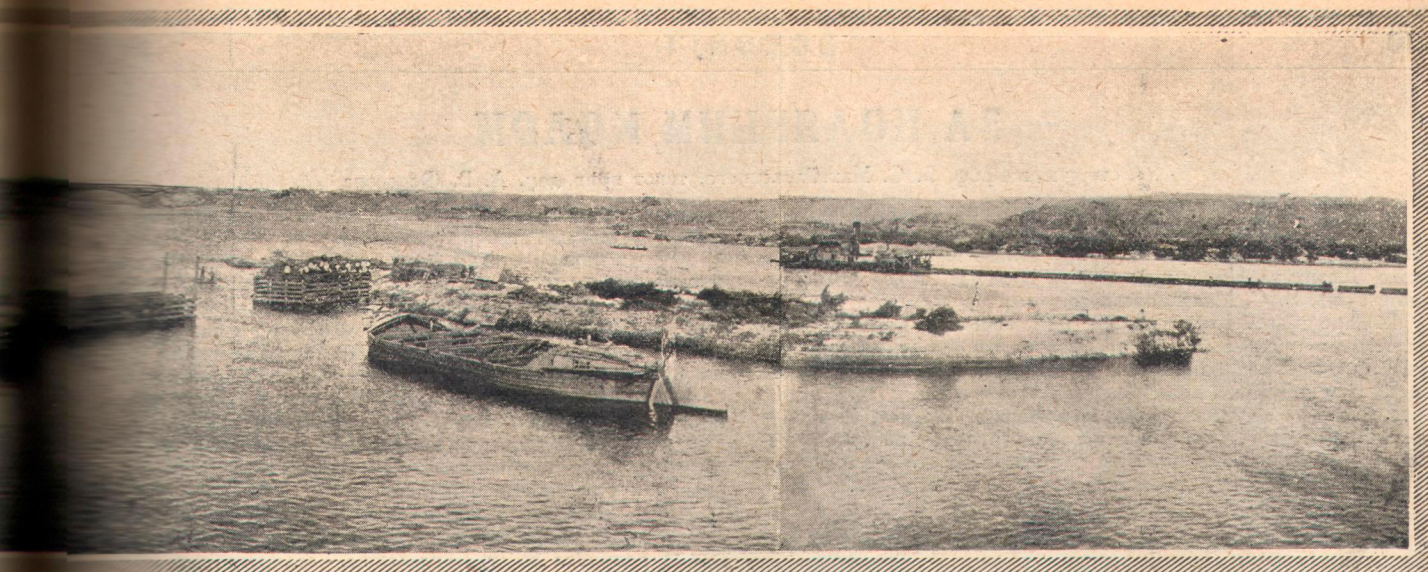

Підчас землетрусу в Криму студенти, що були тут на відпочинку, влаштували примітивну сейсмографічну станцію. Апаратура цієї „станції“ надзвичайно проста, зроблена з річей, що попали під руки—ручка з пером, закінчена пробірка. Студенти вартували на „станції“ 2 доби по 2 години кожний і відмітили 27 підземних ударів. На фотографії—спостереження за працею сейсмографа

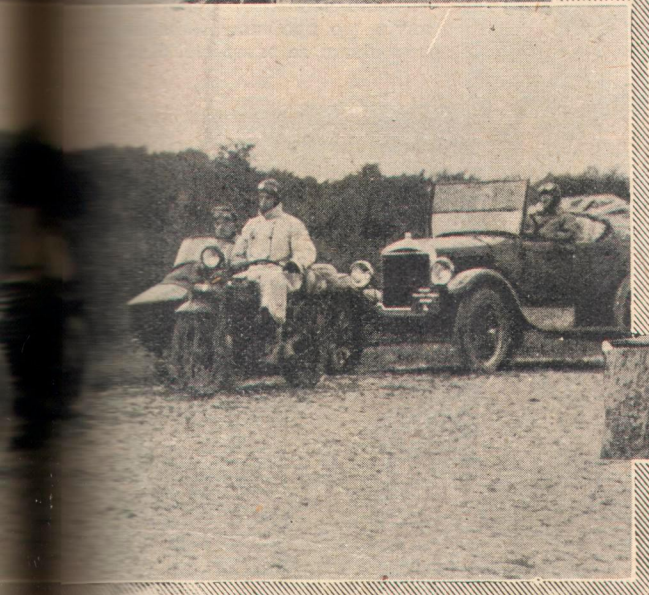

Автоперебіг Москва—Севастопіль—Москва, в Вгорі—конференція активу московських піон...

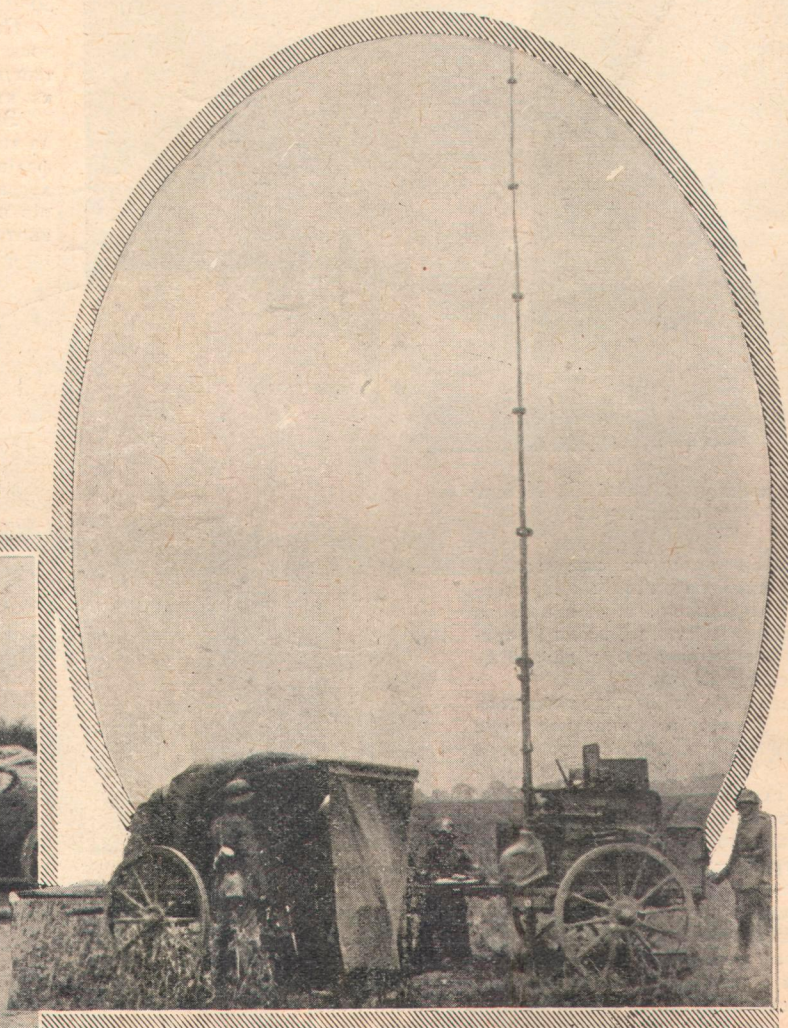

землесос. Посередині на задньому плані—Кічкаський міст

мобілі наукового авто-моторного інституту—„Намі“. На фото—червоний прапор, що наші піонери

Осінні маневри німецького рейхсвера. На фото—полева радіостанція з походною антеною. Маневри ці відбувалися біля м. Мезерица, де військові змагання проводились за широкою допомогою радіо. Вживані для цього полеві радіостанції доведені до такої досконалості, що на протязі кількох хвилин їх можна встановити, зробивши здатними для праці, або в разі потреби—так само швидко згорнути й перенести в інше місце. Сама щогла, що підтримує антену, піднімається автоматично

ЦЕНТРАЛЬНА
НАУКОВО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ
БИБЛИОТЕКА

ЗА ПОЛЯРНИМ КОЛОМ

Фото-етюди проф. В. С. Михайловського, текст прив.-доц. А. В. Федосова

ОДИНАДЦЯТОГО липня ц. р. з Харкова виїхала на Кольський півострів екскурсія студентів III і IV курсів агробіологічного ухилу, факультету соціального виховання, Харківського Інституту Народної Освіти в складі 33 чол. під проводом проф. В. С. Михайловського.

Пильно підготовлена, маючи при собі все потрібне знаряддя, вона повинна була проробити тяжку і далеку путь, путь повну несподіванок і нестатків, по казковій країні „північного сонця, ліса, каміння і води“ Мурманському краю.

Проїхавши залізницею відстань Харків—Москва, Москва—Волхов,—екскурсія, з зупинившись на одну добу на березі величній р. Волхова, вирушила на пароплаві до ст. Званки, де й оглянула детально грандіозні спорудження Волховбуду.

лишаючи цілі купи валунів на полях Новгородської, Новгородської і Вітебської губернь.

Через чотири години пути від ст. Масельської, вже на західному березі Білого моря, де лежить місто Кем, що мало велике торговельне значіння ще в віці. Далі місцевість усе більше має озер і озерець живих порожистих річок, що несуться серед химерних нагромаджень і безкраїх чатинних лісів. В цих річках багато перлоносних черепашок. Добування їх було місцевого населення значною господарською галуззю.

Ступнево, починаючи від ст. Ковди, залізничну ступають пасма гір, частково покритих лісами, де на половини літа біліють сніги.

Численні маленькі затоки Білого моря, пають до залізничної пути, показали екскурсії прибуття до ст. Кандалакша,—великого старого ського села, що лежить майже на 100 км. далі від полярного кола і знайомого ще вікінгам, що вали цей край для торгу і грабунків.

Особливо гарна тут дуже бурхлива річка Нана впадає в Біле море і не замерзає навіть при температурі 30° Цельсія.

Посуваючись задовж її берегів, екскурсія досягла ст. Хибини, де й покинула залізничні тащувавшись на березі величезного озера Імандра (10 кв. км.).

Звідси більша частина екскурсантів почала на знаменитий Хибинський гірний масив, складений фелітового меніту, що являє найбільше в світі дугуватих порід. Окремі його шпалі досягають 1000 м. над рівнем моря. В дорозі екскурсії дознали знати і 35° спекти коло підгір'я і температури на фірновій кризі, з дощами і холодними норами.

нарешті, цілих хмар мошки, рів, що від них не завжди навіть надіти сітки-накомарники.

Але незвичайна краса пасм з крутими скелями, своєрідною флорою, дзеркалами, бурхливими річками і шпильми, величезні поклади лісів: криваво-червоних непу діялів, золотистих сфен і чорних епіглатитів і зелені вітлених промінням північ — назавжди лишаться в пам'яті екскурсантів, що пройшли Хибини рами пішки, за п'ять діб.

Відпочинок у тайзі на Хибинських горах

Звідси почалося вже далі просування на північ, Мурманською залізницею, збудованою за часів імперіялістичної війни і переданою в експлоатацію в далеко не закінченому вигляді.

Безперервні ліси, що тягнуться від ст. Званки, переривалися лише при під'їзді до Онежського озера (площ. 8.900 кв. км.), що його величезну гладінь добре видно з вікон вагонів. Між озером і лінією залізничної широко розкинувся ровесник Ленінграду—торговельне місто Петрозаводськ, столиця автономної Карельської РСР.

Далі путь має вже цілком інший характер, що нагадує типічні куточки середньої Фінляндії. Всього час ясно видно старі берегові тераси, що утворилися в результаті закінчення льодового періоду і в наслідок хитання рівнів Балтики і Білого моря, що являли собою сто тисяч років тому одну колосальну водяну поверхню.

Сліди великого зледеніння, що охопило Скандинавію, Фінляндію і Північно-Західну Росію півмільона років тому, ясно видно, починаючи зі ст. Масельської, де скрізь розкидано обточені льодовцем скелі—„баранячі лоби“, довгі грядки уламків основних порід, покритих льодовими „шрамами“, величезні кругляки і т. інш.

Тут особливо ясно помітно титанічну роботу могутнього льодовця, що покривав цей край, досягаючи місцями товщини до 2.000 метрів і що стікав на південь до Києва, Вороніжа та Катеринослава,

Водопад Кивач у Карельській республіці. В овалі—перед Хибинські перевали

Учасників екскурсії, на чолі з прив.-доц. Федосовим за цей же час переїхали на весловому човні до Імандри, пройшовши понад 50 кілометрів шляху і прожили на західному березі озера, в глибині, більш як 3 доби, знайомлячися з життям і побуту лопарів-оленоводів і вивчаючи ботанічну різноманітність краю. Дальшу путь екскурсії було продовжено залізницею від ст. Імандри до наймолодшого міста СРСР—Мурманську, знаменитого своїм тим, що не замерзає завдяки впливові Гольфштрёма. Звідси, сівши на пароплав, екскурсія рушила Кольської затокою до м. Олександрівського, що лежить на березі Катежинської затоки. Провівши два тижні на дослідницьких роботах на Мурманській біологічній станції, вся група студентів виїхала морським боєм до скелястого острова Кильдин, що лежить у відкритому океані, де, крім ботанічних геологічних зборів, можна змогу відвідати русько-норвезьке селище, що заселення живе виключно з промислового рибальства (тріски, палтуса, пікши, наваги і оселедців). На зворотному шляху до Ленінграду більша частина екскурсантів лишила залізничні вагони, не доїждяючи до Петрозавдського і відвідала «Ленінградське будівництво», себ то спорудження великої гідро-електричної станції і колосальної паперової фабрики на річці Суні.

Екскурсія рушила пішки на знаменитий водопад, який ще Державиним, щоб, провівши коло його берегів, розпрощатися з цією країною „зляканих птахів“ і повернувшись до Ленінграду, з його історичними пам'ятками, вирушив до рідної України.

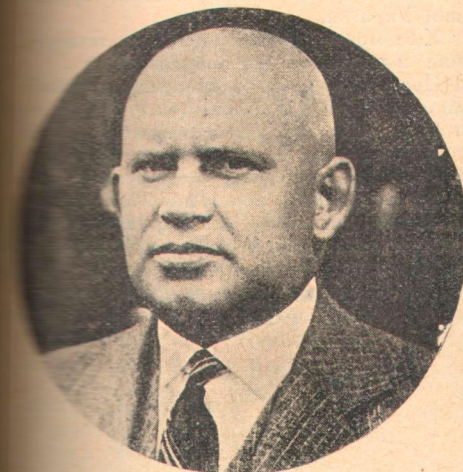
Ця річ, що багатий і різноманітний природничо-історичний матеріал, який студентами під час всієї екс-

Екскурсійний табір на березі озера Імандра

курсійної попури, що являє наукову цінність, низка докладів і лекцій професорів, заслуханих у Хибинах і Олександрівському та сила нових вражень од відвіданої нашої далекої Півночі, зіграють чи малу роль в розвитку екскурсантів і допоможуть їм у їхній далішній громадській праці—майбутніх педагогів нашого великого Союзу.

А. Федосов

Тов. Юренев Константин Константинович, призначений за повпреда СРСР в Австрії замість тов. Берзіна

Відома балерина Айседора Дункан, що трагічно загинула в Ніці

Пілот Скала, що летів з Відня до Токіо і повертаючи з Токіо розбив свого апарата під Красноярськом

АНРІ БАРБЮС

Відомий на весь світ французький письменник Анрі Барбюс, який приїхав до СРСР, щоб ознайомитися з життям у країні Рад.

Анрі Барбюс, того самого, що ми знаємо зараз, дає враження. До війни це був звичайнісінький письменник напів-ідеаліст, що скупчував всю свою увагу на внутрішній грі інтимних та глибоких емоцій. Але й ідеалізм його був отруєний пацифізмом і гіркою іронією.

З кола других письменників він відрізняється тим, що не ганявся за „базарним“ успіхом. Писав трохи плутано, невеликим стилем, пересипаним лірикою.

В його творах його не можна було знайти нічого оригінального, або яскравого. Це, звичайно, залежало від того оточення, в якому він знаходився.

Але в той час, коли розпочалась війна і залунали по Франції різні гасла—Барбюс уже 42-х років пішов простим рядовим на фронт, не скориставшись навіть ніякими пільгами. І тут у вогких брудних окопах під вічними холодними дощами, найшло на нього натхнення, стався з ним великий перелом. З письменника ідеаліста, песиміста та скептика він перетворився в гнівного мстителя, митця й пророка.

Й розпочалось тоді блискуче виявлення різних політичних авантур та шахрайств, цілком змалювалася закулісна картина війни, увесь жах її. Анрі Барбюс зробився лютим ворогом війни й неправди. Його книга „Щоденник ройового“ справила тоді величезне враження. Він славився і знайшов собі послідовників серед найкращих митців Франції.

СОСНІВКА

Нарис Б. Наумова

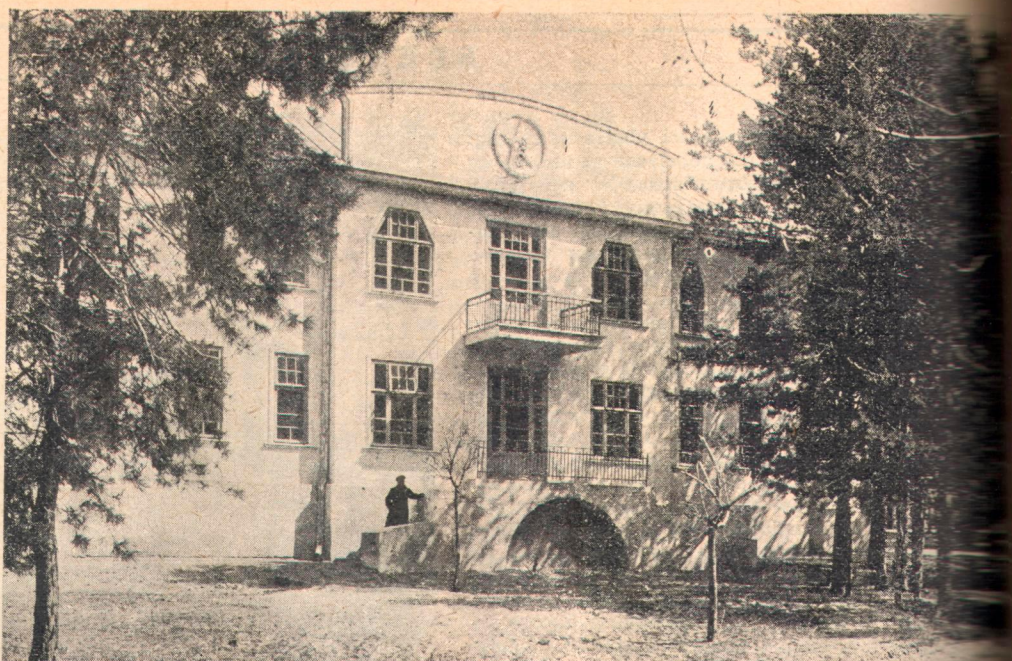
Шевченківщина Над Дні-
пром її столиця—Черкаси.

Верстов зо дві від цього
маленького міста росташува-
лась дачна місцевість Соснів-
ка, що своїми соснами, осо-
бливостями приваблює до
себе кілька сотень, тисяч,
мешканців різних округ
України, далекої Росії, курор-
тів...

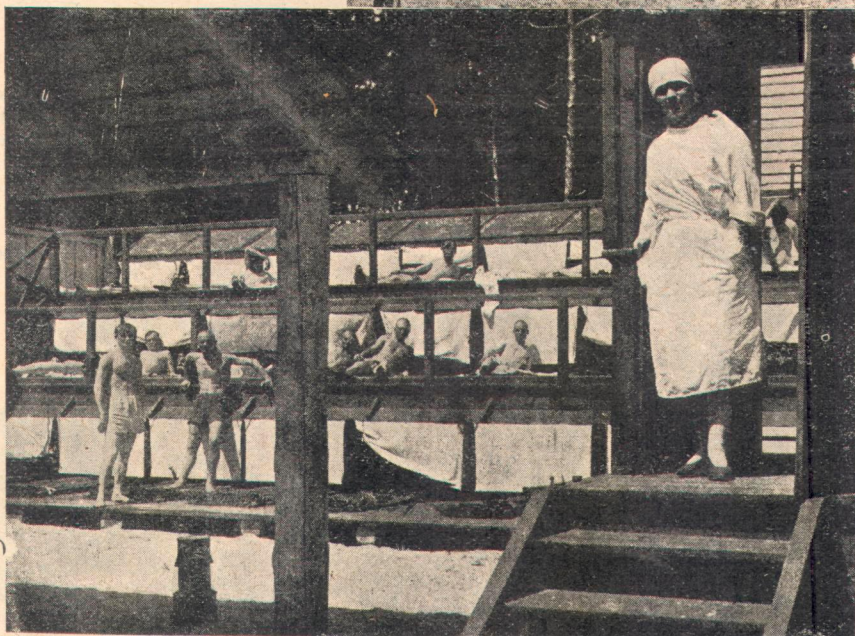
Раніш, за часи царату тут
відпочивали від „трудо-
в неімовірних“ багатії, торго-
вельні кола.

Найкращі дачі „Піонери“
належали великому власни-
кові Суржкові.

А ще так недавно тут
панували різні „батьки“,
перебування яких відчула
Соснівка на своїй власній
шкурі.

Будинок санаторія, збудований за про-
єктом інж. С. Сергеева

Соляр'ум

Майже усі будинки й ліс було
зруйновано.

Минуло кілька років. Соснівка
ожила.

Зараз там другий всеукраїн-
ський курорт, що несе ім'я старо-
сти України.

Соснівка, що має пісчаний
грунт, після будь-якого дощу знову
виглядає сухою...

Соснівка, край, де панує мо-
лода, густо посіяна сосна, на ве-
ликім просторі, ніби пахощами
віддає...

Це рука робітника створила
цей багатий закуток.

За два роки Головоцстрах
України одягнув добре Соснівку.

П'ять нових корпусів, одну
санаторію побудовано. Де раніш
була гора—зараз бульвар „Піо-
нери“ з фонтаном, тротуари, ву-
лиці, електрика.

Ось і пляж, що простягається
на чверть десятиг. Човни.

Чим далі Соснівка все більш
аростав: добре устаткування, ква-

ліфкований медичний склад і всі потрібні
кабінети—електрична лабораторія, рентген-
ський куток і т. ін.

Бульвари, метеорологічна станція, вели-
кий парк з театром, простір соснового лісу
з 215 десятин для гулянок, фізкультури—
це заховалося в обійми величезного курорту
нашої України.

Хіба можна перелічити всі багатства буди-
нків відпочинку, що побудовано тут.

Цього року побудовано чимало буди-
нків відпочинку. Відпочило біля 7.000 чол. (біля 1.700 у са-
наторіях). 11 фунт. у середньому одержує
вагою хорі, що перебувають у санаторіях
а в будинках відпочинку 6—7 фунт.

Передбачається поширити господарсько-
економічну діяльність Соснівки. Має бути
будовано господарчий двір на 11 десятин
з великим фруктовим садом, птицями то-
що. Зараз працює кеф'рня, що задовольняє
всю потребу курорту.

Театр у соснівському курорті ім. тов. Петровського

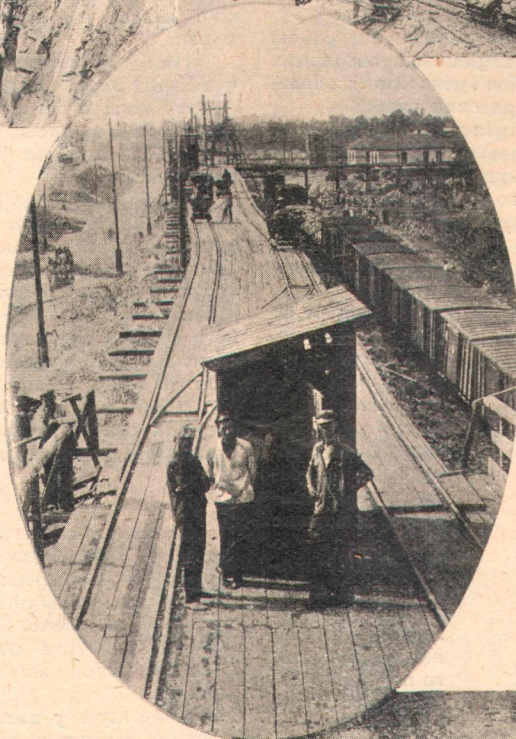

У КРЕМІНЧУКОМ, у районі села Дітки, знаходяться найбільші каменярні Південних залізниць. Два кар'єри. Вони постачають камінням на 75% всю Україну. Механізовано і тому вони являють собою велику цінність. Кар'єри остаточно поховали коняку. Традиційна худорлява шкапа, сухоребра, пахмура, з облізлим хвостом, що вічно таскала „грабарку“, навантажену камінням.

Гранітні Кар'єри

Загальний вигляд одного з кар'єрів разом з підносниками, що підносять навантажені гранітом вагонетки на естокаду. Вгорі праворуч — гранітодробилка. В овалі — вагони, подані до вантажної площадки

4 вагонів жорстви. Тепер же від естокади що-дня відходить „гранітний склад“ з 80 вагонами каміння і 30 вагонами жорстви.

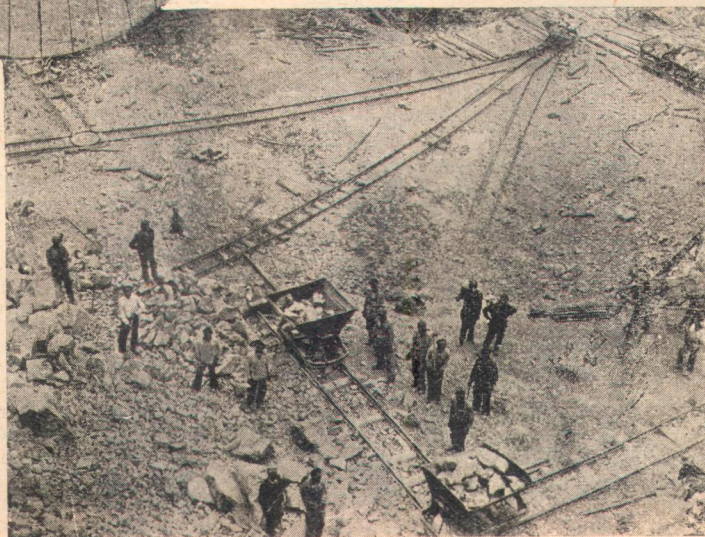
Підвищилась і заробітна плата каменярів.

Як ні як — 31/2 карб. у день на брата, це чимала плата.

Знижено ціни й на граніт.

Кар'єри роблять круглу добу в три зміни. Вони спалахують вночі десятками яскравих, сліпучих дуже гарних вогників.

Григорій Сагал

Добутий на кар'єрі граніт вантажать на вагонетки

ЧУВАШІЯ

(Підмосковна Республіка)

ТАМ, де Волга врізається в непрохідні досі дрімучі сурські і вятсько-ветлужські ліси, починається різноплеменний край так званих народностей Надволжя.

Непрохідні лісні масиви, що охоплюють многоводні потоки Сури і Ветлуги — кордон Горішнього Надволжя і початок різноромного Середнього Надволжя. Історія завжди лишає на своїх сторінках неясні й тіневі місця. Таємниць повне й минуле середнього Надволжя. Справді, як пояснити, що на самому улюбленому, битому шляху славянського племя, на схід, серед руського безбережного моря уціліли островки кволих, що відстали в своєму розвитку племен і народностей. Може не останнє місце серед умов, що сприяли обороні малих народностей і особливо чувашів, забирають географічне положення, природа краю і посамперед могутня лісна рослинність.

В роки історичних лихоліть ці уламки фіно-тюрських племен врятовувалися за густими стінами лісів, тут вони уворювали своє натуральне замкнене господарство, зберігали свій племенний образ, тут під листвяною тінню століттями зберігалися недоторканими патріархальний побут, обряди звичаї і вірування.

Чувашія... Не багато хто знає, що вона лежить під самою Москвою. Чувашія справді підмосковна національно-автономна республіка. Однак, що, крім дешевих байок і недотепних обивательських анекдотів, знає про Чувашію рядовий читач?

Треба лише трохи уважніше поставитися до історії чувашського народу, треба лише пильніше подивитися в його етнографічні глибини, щоб побачити, які сильні джерела його національного життя. Наука не в силі розкопати коріння цього народу, одне ясно, що мовою чуваші приєднуються до тюркської галузі урало-алтайських народів: зведіть чуваша з татариним, або турком і вони, правда з гріхом пополам, але зрозуміють одне одного.

Дивна річ. Мордва, черемиси, башкири — про всіх їх не раз згадується на сивих сторінках руських літописів, тоді як про чувашів — ні слова.

Лише в 16 віді, з часів наступу московських колонізаторів на чувашський край вперше згадується про чувашів. Історики не в силах розібратися в великій плутанині чувашського народу. Правда, багато з них сходяться на тім, що предки чувашів ніхто інші, як волзьські болгари: низка надписів на надмогильних каменях цього народу читається за допомогою чувашської мови.

XIII-й вік приводить на Волгу з Азії кочових татар. Волзька Болгарія падає під їхніми ударами і чуваші нарівні з іншими племенами попадають під владу татарських ханів.

Чувашські жінки на весіллі

В казанському царстві, з його спочатку військово-тичним, а пізніше аристократичним ладом — підкорені були і з економічного і з політичного боку безправні платили до казни, себ-то мурзам і бекам „ясак“ і утисків, зрідка підіймаючи проти гнобителів беззаставне встання.

Ліс визволяв розгромлених повстанців. В ньому собі захист ті, кого ловили гнобителі — татарські мурзи.

Після татар на ший чувашам сіла Москва. З чувашських земель понісся потік руської колонізації. Одному почали рости опорні пункти наступної руської міста: Васильсурськ, Курмиш, пізніше Чебоксари, демянськ, Цивільськ і Ядрин. Вони виникли на місцях селищ.

Московські крамарі, що дістали різні пільги на двори і безоброчні лавки, робилися господарями в три погібельі згинали поневолені племена. Чуваші лювали і нагаєм і хрестом. З крамарями і салдатами ногу московські попи, що нав'язували православні чуваш не цілував хреста, в нього відбирали масти, його душили податками. Цариця Ганна Івановна була великодушна до чувашів: чужородцям за її наказом платити вдвічі більше, ніж руським переселенцям.

Петро І-й теж був ласкавий до чувашів: величезними їх гнали будувати кораблі на Волзі і Дону, або ками своїми гатиги болота на місці, де будувався Петропавлівський монастир.

Мечем і хрестом

Москва, після покорення краю стала насаджувати славність. Православна церква благоденствує, дбає про хрещенців, а впергих поганців витягань, уряд мішає і хрещених, переганяючи селян з села до села, заходів було замало. Місіонери, що стоять за Христа, в хід зброю. При так званій „новохрещенській“ середині XVIII віку в Казані з'являється сильна команда.

Попи ідуть у наступ під охороною салдатів і рушниць заганняють чувашів, неначе скот, у річки і хрестять їх.

На протязі 1740—1764 років з силою зброї брали „щено в православие“ 300.000 чувашів! Коли ви спитаете тепер в руського про ім'я першого-кращого чуваша, той кувато відповідь — „Фасілі Фаніч“. Є легенда, що чувашів хрестив руський дякон Іван і всім хрещеним ім'я Василь, через що їх і стали звати Василь Іванович сьогоднішнього дня, однак, у глибині країни ще живе стара кров'ю група неправославних чувашів, що не піддалася місіонерському впливу і витримала завзяту боротьбу за свою й обрядову незалежність.

3 Разіним і Пугачовим проти Москви

Зараз же після покорення Казані було завойовано волзьські племена. Вся друга половина XVI віку протікала в безперервних повстаннях пригноблених Москвою народностей.

Кип'ящим, котлом був чувашський край за Разіном цілими волостями і повітами влаштовували зібрання боротися з Москвою „до загибелі останнього чоловіка“ організовували відділи і на чолі їх ставили „прапорники“.

Вбрання чувашської жінки у свята

Відома чувашська артистка Тані-Юн

з залишків чувашського вельможного панства. Пізніше, з'їздивши зі своїм відділом, пройшов через Чувашію, населивши її хлібом-сіллю. Чуваші разом з повсталими кріпаками й козаками вбивали царських урядовців і попів.

Цивільському всіх попів скинули з дзвіниці. Разін і його товариші запалили горючий матеріал і він займався протягом XVIII віку сильними пожежами.

Побутове лице чувашів

Мало знали про живе лице чувашів, а те, що ми знали, було зібрано з випадків.

В старих підручниках географії, словниках про чувашів, була всяка нісенітниця. Чувашські села, мовляв, — купа розвалин, де в ярах халуп, чуваші неймовірно неохайні і зрадницькі, і брехливі.

Спробуйте спитати в чуваша дорогу і він обов'язково не туди, куди треба і обмане відносно відстані. Так і було.

Чувашський нарід сипалися обвинувачення і обиватель не міг розуміти чуваша з небезпечним дикуном.

В ці байки черпалося з брудної книжки Собоєва, що він написав в 1853 році, і їх повторив нерозбірливий Немірович-Данченко в своїй книзі „По Волге“. Їх то й сприйняв народ.

Правда, патріархально-родовий побут поки що в Чувашії. Він визначається в шануванні старших, в пошануванні жінок. Ще й тепер шлюб беруть за згодою батьків, за наречену платять калім, весілля супроводжується обрядами, що яскраво виражають поневолення жінки.

Діти в чувашів не вивелися яскраві поганські свята, зв'язані з сільсько-господарськими роботами і сонцезворотом. Особливо колоритні: весняні свята танкових співів і танків, що продовжуються 6 тижнів, акауті (весілля плуга), що відбувається перед весняними польовими роботами. Вони проходять в іграх, боротьбі, перегонах.

Великими сумом перейняті досвідки осінні і зимові. Вони складаються з обрядових пісень, ігор. На них дівчата частують парубків пиріжками і стравами.

Давній чувашський календар. Ще на початку XIX століття по багатьох місцях п'ятницю святкували як свято неділі (вона зветься чувашською мовою „суббота“).

Поганськими назвами охрещено майже всі православні свята.

Чуваш заплутався в розпізнаванні руських свят. У нього великі боги — Микола-угодник і Ілья-пророк.

Православність довго не прищеплювалася — ще кілька десятиріч тому чуваш не знав до церкви, обмежуючись лише розвішуванням ікон. Ікона для них бог, аначить його треба

покарати і розгніваний чуваш часто топтав ікони, виколоював богам очі.

Вихований у страху перед усім руським, чуваш не поважав царського закону і суду. Він вважав, що вони існують для оман. І досі самосуд над конокрадами — тут звичайне явище.

Чувашія — малокультурна країна. Такою її зробила історія. „Чувашську книгу королева з'їла“ — говорить стара приказка. В образі королеви треба бачити нещасну долю чувашів, що позбавила її можливості утворити свою письменність. До наступу революції письменність серед чоловічого населення досягла однак 60%, серед жінок — 10—15%.

Якщо в справі освіти чуваші йшли вперед, то в літературі й мистецтві справа стояла далеко гірше.

Обрусіння і поневолене „обращение в православие“ мало допомагали розвитку національної культури. Лише з 70-х років з'явилися паростки чувашської письменності, почалося збирання народних пісень.

Народна музика й пісня в усій їхній первобутній, елементарній простоті — виявлялися в трудових і релігійних святах і визначаються сумом і одноманітністю.

В огні революції

1905 рік збудив Чувашію і дав стимул до її революціонізації.

Лютий і потім Жовтень було зустрінuto з радістю. Жовтень прийшов до чувашів з заходу, від червоних столиць, з фабричних центрів і фронту.

Через панування есерів, чехо-словацький терор, через горожанську війну, Чувашія в 1920 році вийшла автономною областю.

В 1925 році область стала автономною радянською соціалістичною республікою. Для Чувашії почалася нова національно-історична ера.

В 1918 році, коли доживали останні свої дні бульварно-буржуазні газети, один з писак писав у фейлетоні: „Завдяки варварам більшовикам, що знищили руську культуру, з Тверської вулиці Москви щезне приємна французька мова і замість неї з'явиться огидне сопіння чувашів та інших дикунів“.

Цей писака попав у точку. Він виявився відуном: поруч Тверської вулиці нині в великому багатоповерховому будинку, молода Чувашія й інші дикуни гризуть граніт науки, готуючись поповнити лави будівників нового національного життя. Чувашія має вже партію, комсомол, профсоюзи, вона говорить мовою книг Чувашіаду і екранами Чуваш-кіна та виставами національного театру.

Нині там, де Волга врізається в непроходимі сурські і вятсько-ветлужські ліси, зовсім близько від Москви, підводиться і розгинає спину молода „підмосковна республіка“ — радянська Чувашія.

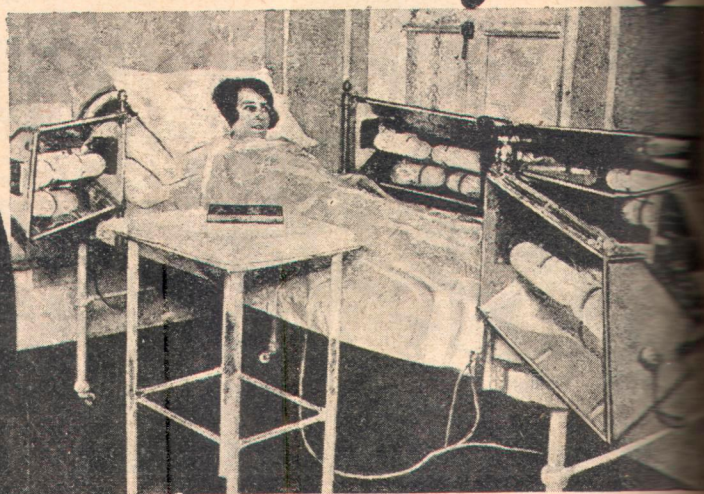
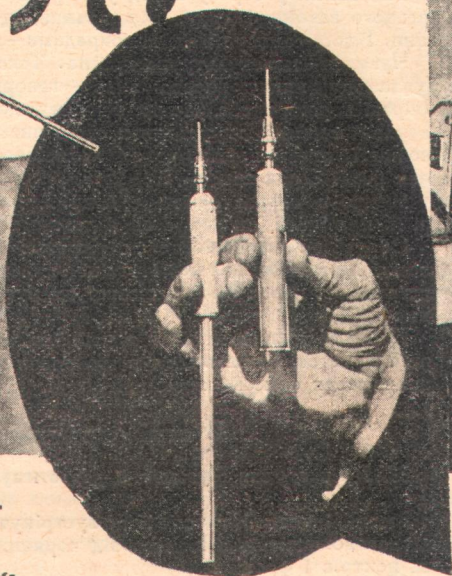
П. Лазарев

Кадр з картини „Сар-Піче“ (жінки), роботи Чуваш-Кіно

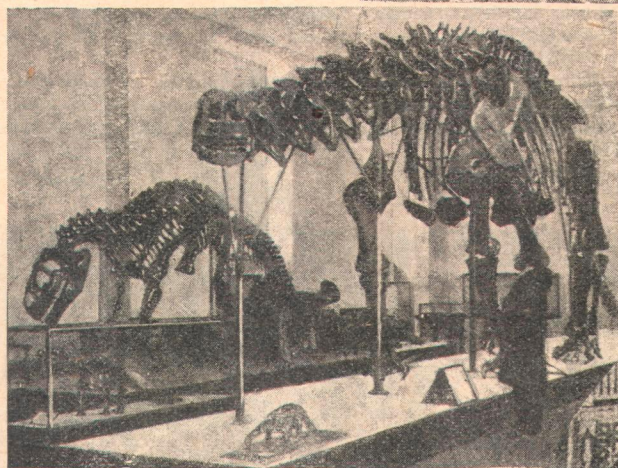
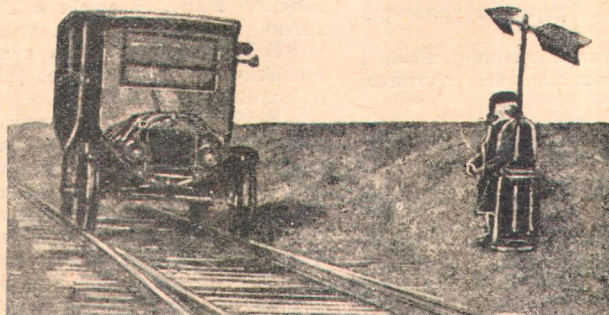
Про все потрохи

Кулі, що не спричиняють смерті

Харрис, відомий американський мисливець, винайшов кулі, де в середині є шприць з рідиною, що анестезує (заморяє). При пострілі, коли куля влучає в тварину, голка шприця впирається в тіло і тварина в мить падає непритомною. Коли голку влягнуть, тварина за годину або дві оживає

Лондонський лікар Даузінг винайшов ліжко, де пацієнт лікується променистою теплотою і штучним сонячним світлом

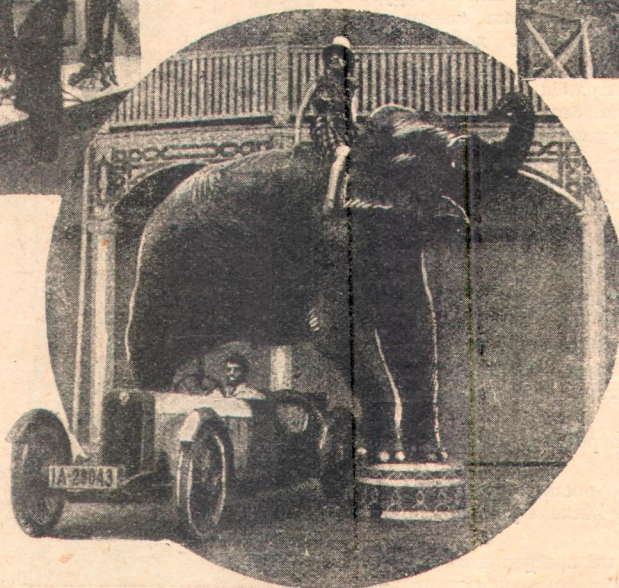
Фордівський автомобіль по рейках

Автомобіль має колеса з виїмками і прекрасно котиться по рейках навіть сам, власною лише інерцією

Виставка динозаврів

В Нью-Йоркському музеї природознавства виставлено копалинні останки динозаврів, звірів, що жили 30 мільйонів років тому

Два полюси культури на арені цирку в Берліні— модерний автомобіль проїздить попід велетенським індійським слоном

Велетенський для авіаційних ратів

У Франції, коли жона, на шпиль Валер'ян знаменитий найбільший планів, дирижабль, що летить з Парижа на схід Європи. За годину свого польоту його видно на 30 миль, сила його тяги 1.000 000 000

В ДАЛЕКИХ ТИСЯЧОЛІТТЯХ

Стаття про сучасне абісинське малярство А. Альфа

НАВЯРЯД чи можна в цілм світі віднайти другий куточок, крім Абісинії, де в такій недоторканості заховано старі, застигли форми життя й мистецтва.

За такої безпечної епохи, яка своїм невинним рухом неперервну зміну мистецьких напрямів, що ставлять прест на мистецтві вчорашнього дня, дивно бачити мистецтво, що своїм корінням сягає в тисячоліття, дивно споглядати сучасне життя й побут, змальовані в таких формах, що їх можна бачити лише по затишках наших музеїв або знаходити в заплесканих віковими пісками руїнах Ніневії або Галі-...

Там є мистецтво Абісинії. До цього часу ще дуже мало про цю „країну чудес“ і тільки влаштована на початку року в Берліні виставка дала можливість ближче ознайомитися з цими зразками нового абісинського малярства.

Абісинія росташована на високім плато Хабеш і обмежена боків Суданом, Угадою, Еретреєю і краєм Сомалі. Ціла відрізнана від моря, вона віками була ізольована від всесвіту. Тому й зрозумілий консерватизм Абісинського мистецтва, але це ж саме й спричинилося до того, що Абісинія є єдиною до цього часу самостійною державою на Африку, хоч за останнього часу і вона вже втягується в імперіалістичної політики і став плацдармом боротьби італійського імперіалізму.

За її 3000-річну історію решта світу тільки зрідка одержує відомості за цю легендарну країну. Ще в Іліяді згадується „егіпський народ егіпців“; приблизно через тисячу років знаходимо в біблій оповідання про візиту цариці Сабської до Соломона, що від нього й веде своє легендарне походження династія Соломонідів, — нинішня династія в Абісинії; і знов же через тисячу років, хрестоносці приносять звістку про християнський народ, що живе між Єгиптом і Червоним морем. В XVI столітті в Абісинії засновується колонія португальців, що швидко розпорошується серед місцевого населення.

Тільки в середині минулого століття Абісинія починає привертати увагу дослідників, а також Європейських держав. Однак, в 1876 році ІІ-й абісинський Негус — зумів, після кривавих боїв, під своєю владою розрізані феодальні країни Абісинії і дати рішучу одсіч італійському імперіалізові.

Вікова ізольованість Абісинії сприяла консервативності її соціального укладу, збереженню старих обрядів і побутових форм. Консерватизм разом із релігією з'осібна помічається в абісинському мистецтві.

Поширений в Абісинії старо-коптський погляд на гріховність людського мального образів вилучає для дуже широкого мистецтва. А все ж дивильне мистецтво розвивається поряд мистецтва релігійного.

Невеличке число митців, що працюють тепер в Абісинії, всі є учнями старої, тепер вже зруйнованої, школи малярства в Вондарі.

Всі вони з майже релігійною суворістю дотримуються певних малярських правил і засобів, установленою віковою роботою цієї школи. Вона має свої канони композиції, накладання фарби і мистецтва змальовування ворогів і друзів, зла й добра, багатого й бідного, що достатньо відтворює феодальну ієрархію відтвореного суспільства.

Так, наприклад, змальовування людини в простому одязі означає зневагу, і так малюють ворога, раба, жінку, в той час, як абісинець, або спокривлений йому араб, малюються завжди „анфас“.

Якщо малюють осіб, що стоять на різних ступенях суспільних сходів, то більш впливовий, по заканами і перспективами, малюється більшим і має світліше офарблення шкіри, що має означати шляхетність.

Такого ж канону дотримуються і вибираючи теми: картини з народного життя й побуту, мисливські сцени й битви (серед останніх зосібна популярна битва при Адуа з італійцями) — повторюються завжди в одній композиції.

Таке це різноманітне життя, відбите в свічаді абісинського малярства, однаково цікавого як для романтика, що милується в тінях минулого, так і для сучасного соціолога мистецтва, що вивчає цю своєрідну культуру.

Засідання родового суду

Війна з італійцями. Бій біля Адуа

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

ЄДИНИЙ НА УКРАЇНІ ІЛЮСТРОВАНИЙ
ХУДОЖНІЙ ТИЖНЕВИК

„ВСЕСВІТ“

Що-тижня: українська, всесоюзна й закордонна хроніка в ілюстраціях. В кожному номері понад 60 ілюстрацій. Новини науки, техніки, мистецтва.

Оповідання й вірші кращих українських письменників та поетів, а також переклади з найвідоміших закордонних авторів.

Обкладинки на дві, на три фарби.

„Всесвіт“ коштує на місяць—60 коп. На пів року—3 крб. 60 коп. На рік—7 крб. 20 коп.

Адрес редакції і головної контори: Харків, вул. Карла Лібкнехта 11.